

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Hedef 5 :Cinsiyet Eşitliği

Doç. Dr. İnci PARLAKTUNA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

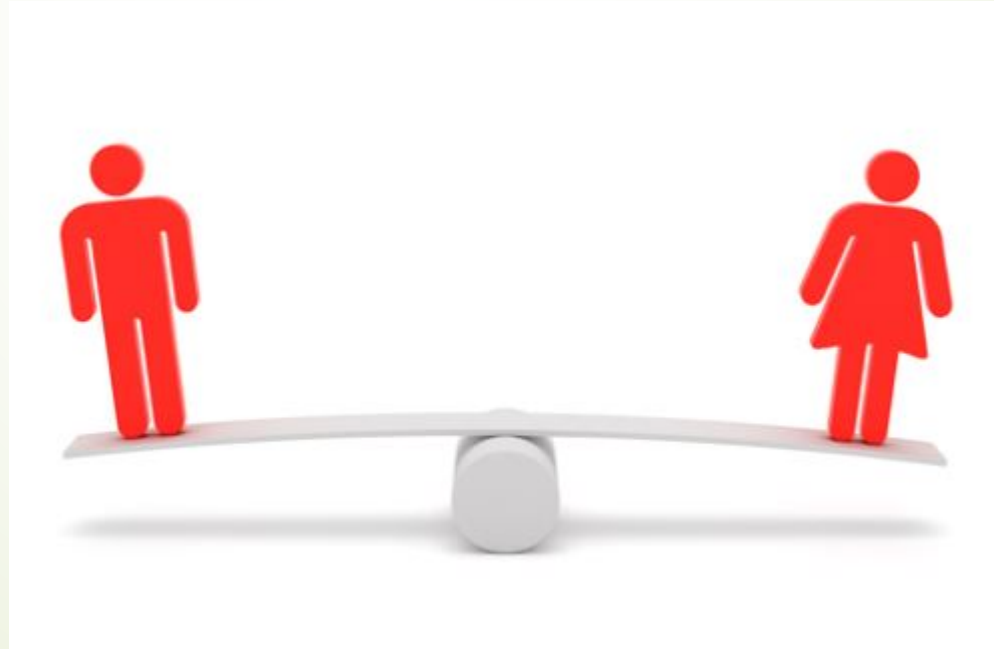
İ.İ.B.F., İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

SKB Danışma Kurulu Üyesi

inci.orun60@gmail.com

➔ Hedef 5'in Gerekliliđi

**Kadınlar ve kız çocuklar
her alanda ve çeşitli düzeylerde
eşitsizliklere maruz kalmaktadır**

- Gelişmekte olan ülkelerin üçte biri okullaşmada kız erkek eşitliğini sağlayamamıştır
- Batı Asya'da kız çocukları hala ilk ve ortaokula gitme konusunda birçok engelle karşılaşmaktadır
- Kadınlar hala işgücü piyasasına katılımda eşit erişime sahip değildir
- Kadınlar dünya ortalamasına göre erkeklerden % 24 kadar daha az miktarda maaş almaktadır
- Birçok bölgede kadınlar ekonomik kaynaklar üzerinden eşit haklara sahip değildir
- Kadınların %35'nin eşlerinin veya sevgililerinin ya da tanıdıklarının uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadır
- Afrika ve Ortadoğu'da yaklaşık 133 milyon kız çocuğu kadın sünnetine maruz kalmıştır
- Her yıl yaklaşık 15 milyon 18 yaş altı kız çocuğu evlendirilerek çocuk gelin konumunda yaşamaya zorlanmıştır
- Bazı ülkelerde yeterli sağlık hizmetlerinin olmaması veya kız çocuklarının beslenmeden mahrum bırakılması kız çocuklarının ölüm oranlarının daha yüksek olmasına neden olmuştur
- Ücretsiz bakım ve ev işlerinin halen hane halkı içinde eşitsiz bölüşümü mevcuttur
- Kamu alanlarında halen ayrımcılık yapılmaktadır

Herkes tarafından kabul edilen genel görüş;

- Toplumsal cinsiyet eşitliği olmadan ve kadınların topluma, ekonomiye, yönetime tam katılımı sağlanmadan toplumların gelişimini gerçekleştirmeleri mümkün değildir.
- Kadın ve kız çocuklarının her alanda güçlendirilmesi domino etkisi yarattığını ve sosyal, kültürel ve ekonomiyi pozitif etkilediğini gösteren kanıtlanmış birçok çalışma mevcuttur.

- Toplumsal cinsiyet eşitli temel bir insan hakkıdır
- Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlıklı bir toplumun ön şartlarından biridir
- Kadın ve kız çocuklarının eğitimi, beceri kazanmaları ve toplum içinde yer almaları için yapılan bir birim harcama toplumun gelişimini sağlayacak daha fazla geri dönüşüm anlamına gelmektedir

Bu tür hedeflerin,

Kız çocuklarının okula gitme oranlarının artmasında kadınların ücretli olarak işgücüne katılımı konusunda farkındalıklarının oluşmasında önemli katkılarının olduğu gözlemiştir.

Bu tür hedefler toplumsal cinsiyet eşitliğini daha ileriye götürecek politikalar geliştirilmesine ve mevzuatın güçlendirilmesine katkı sağladığı raporlanmıştır

➔ Hedef 5'in Kapsamı

Hedef 5

***"Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması
ve
Tüm Kadınların ve Kız Çocuklarının Güçlenmesi"***

Hedef 5

11

ALT HEDEFLER

Hedef 5.1

Hedef 5.1.1

Hedef 5.2

Hedef 5.2.1

Hedef 5.2.2

Hedef-5 3

Hedef 5.3.1

Hedef 5.3.2

Hedef-5.4

Hedef 5.4.1

Hedef 5.5

Hedef 5.5.1

Hedef 5.5.2

Hedef-5.6

Hedef 5.6.1

Hedef 5.6.2

DİĞER KONULARLA İLGİLİ HEDEFLER

Hedef 5.a

Hedef 5.a.1

Hedef 5.a.2

Hedef 5.b

Hedef 5.b.1

Hedef 5.c

Hedef 5.c.1

ALT HEDEFLER

- 5.1. Her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi
- 5.2. Her türlü cinsel istismar ve şiddetin ortadan kaldırılması
- 5.3. Erken yaşta zorla evlendirilme ve kadın sünneti gibi uygulamaların ortadan kaldırılması
- 5.4. Ücretsiz bakım ve ev işlerinin aile içinde uygun bir biçimde paylaşılması ve değer görmesi
- 5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin katılımları ve lider olabilmeleri için eşit fırsatlar tanınması
- 5.6. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına evrensel erişimin sağlanması

DİĞER KONULARLA İLGİLİ HEDEFLER

- 5.a. Kadınların ekonomik kaynaklara (doğal kaynaklar, mülk, miras gibi) ulaşmada eşit haklara sahip olması
- 5.b. Kadınların teknolojileri kullanma oranlarının arttırılması
- 5.c. Sağlam politikaların ve mevzuatların güçlendirilmesi

Hedef 5'e göre Türkiye'nin Durum Analizi

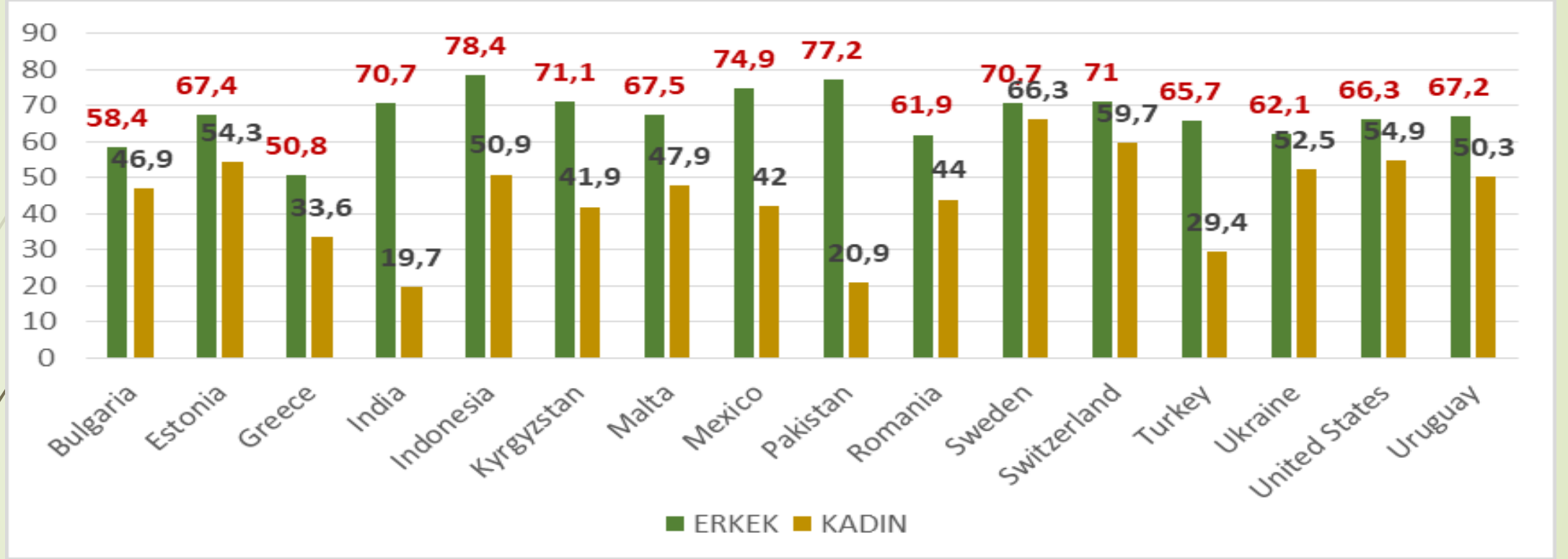
Hedef 5.1

5.1. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi

5.1.1.Cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmama ve eşitliği uygulama, güçlendirme ve teşvik eden yasal çerçevelerin yürürlükte olup olmaması

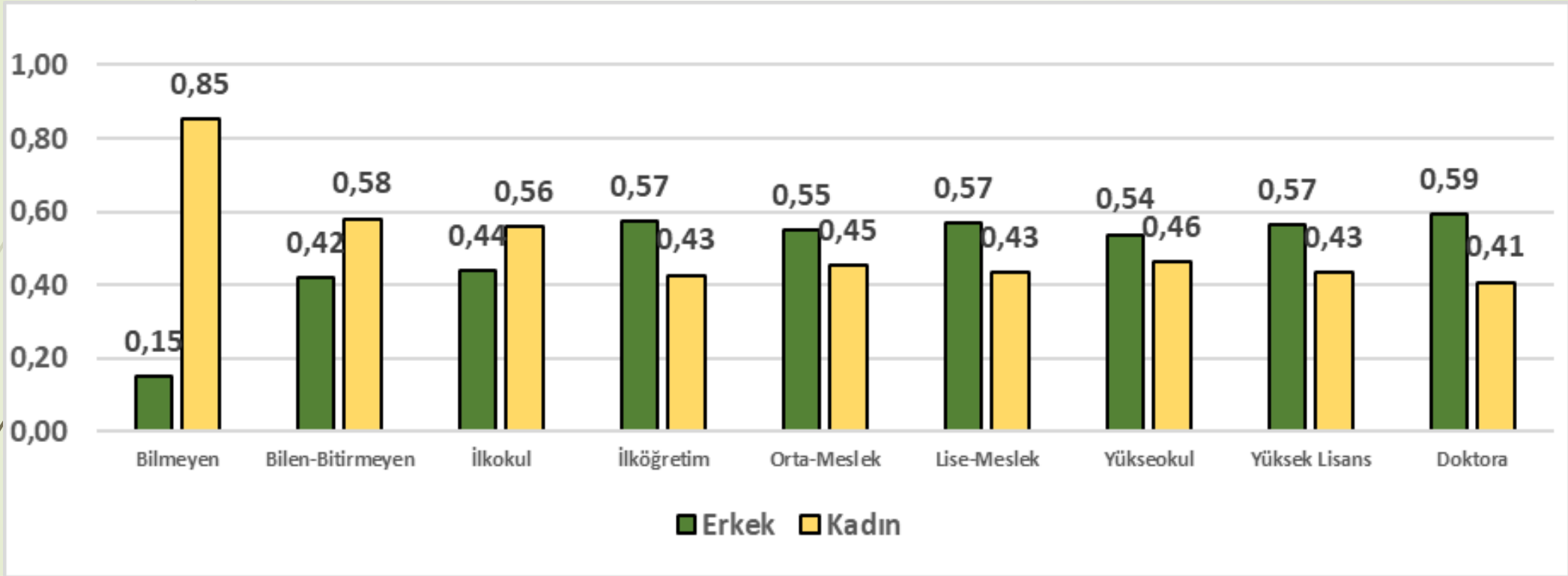
İşgücü Piyasasındaki Ayrımcılıklar

Kaynak TÜİK Uluslararası İstatistikler 2018 yılı

Şekil 1 2018 Yılı Ülkelerin İşgücüne Katılım Oranı

Eğitim Alanındaki Ayrımcılıklar

Kaynak: TÜİK; Eğitim İstatistikleri(Bitirilen Okula)

Şekil 2 2018 Yılına Göre Türkiye'deki Cinsiyete Göre Okuma Düzeyleri

Eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen başlıca nedenler;

- Toplumun geleneksel cinsiyetçi yargıları ve değerleri,
- Ekonomik açıdan gelir düzeyinin düşük olması,
- Bölgesel gelişmişlik farklarının olması (eğitim sistemindeki fiziki alt yapı ve insan gücündeki eksiklikler),
- Kızların erken yaşta evlenmesi,
- Kızların ev işlerinde, kardeşlerin bakımında aileye yardımcı olması,
- Mevsimlik işlerde çalışmak,
- Zorunlu göç.

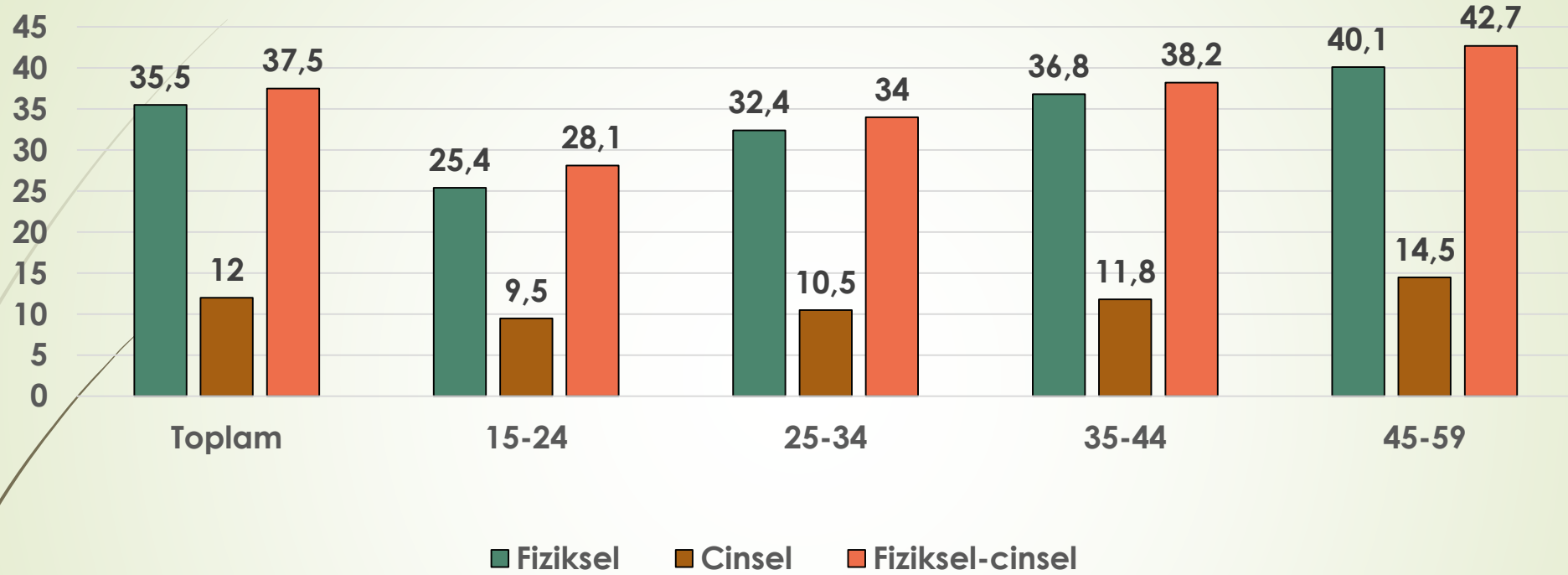
Hedef 5.2

Kamu alanları ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması

- **5.2.1.** Şiddetin türüne ve yaşa göre, son 12 ay içinde mevcut ya da eski partneri tarafından fiziksel, cinsel ya da psikolojik şiddete maruz kalan daha önce ilişkisi olmuş 15 yaş ve üzeri yaştaki kadın ve kızların oranı
- **5.2.2.** Yaşa ve olayın oluş yerine göre, son 12 ay içinde partneri dışındaki biri tarafından cinsel şiddete maruz kalan 15 yaş ve üstü kadın ve kızların oranı

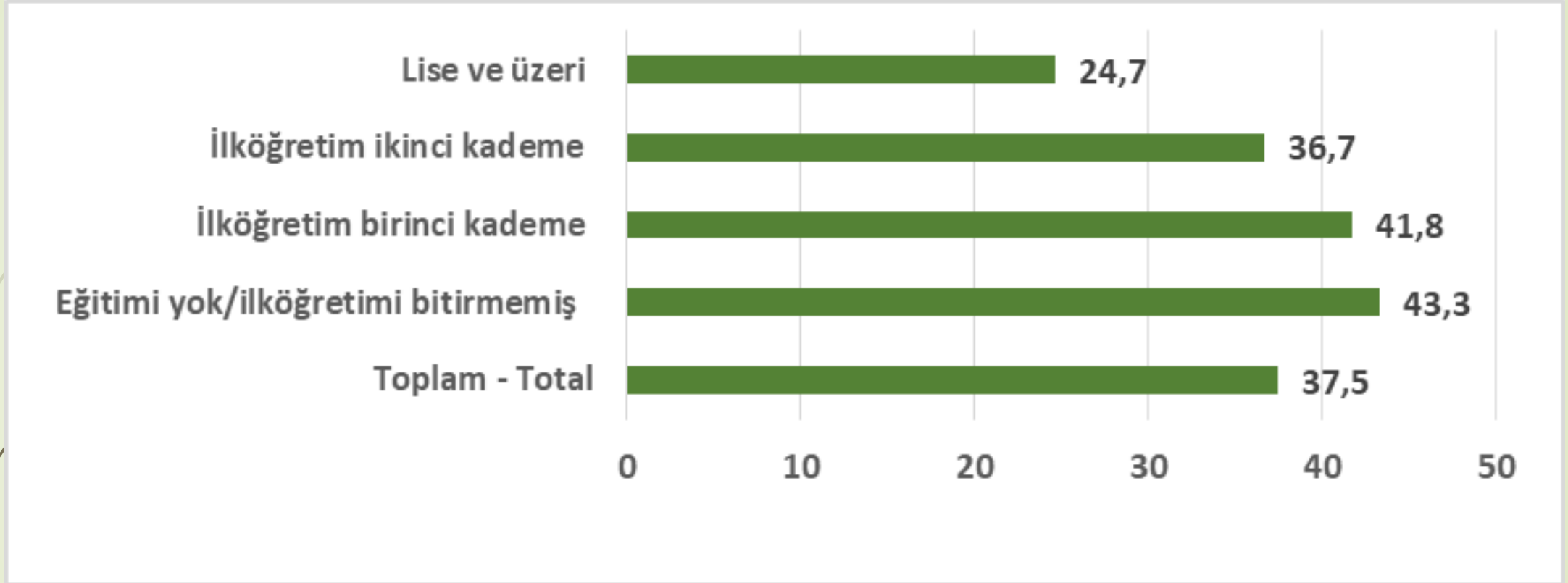

**Çalışan kadın da
eşinden şiddet görüyor**

Kaynak: TÜİK: İstatistik Göstergeleri

Şekil 3. Türkiye’de 2014 Yılı Yaş Gruplarına Göre Fiziksel Ve Cinsel Şiddet Yaygınlığı

Kaynak: TÜİK: İstatistik Göstergeleri

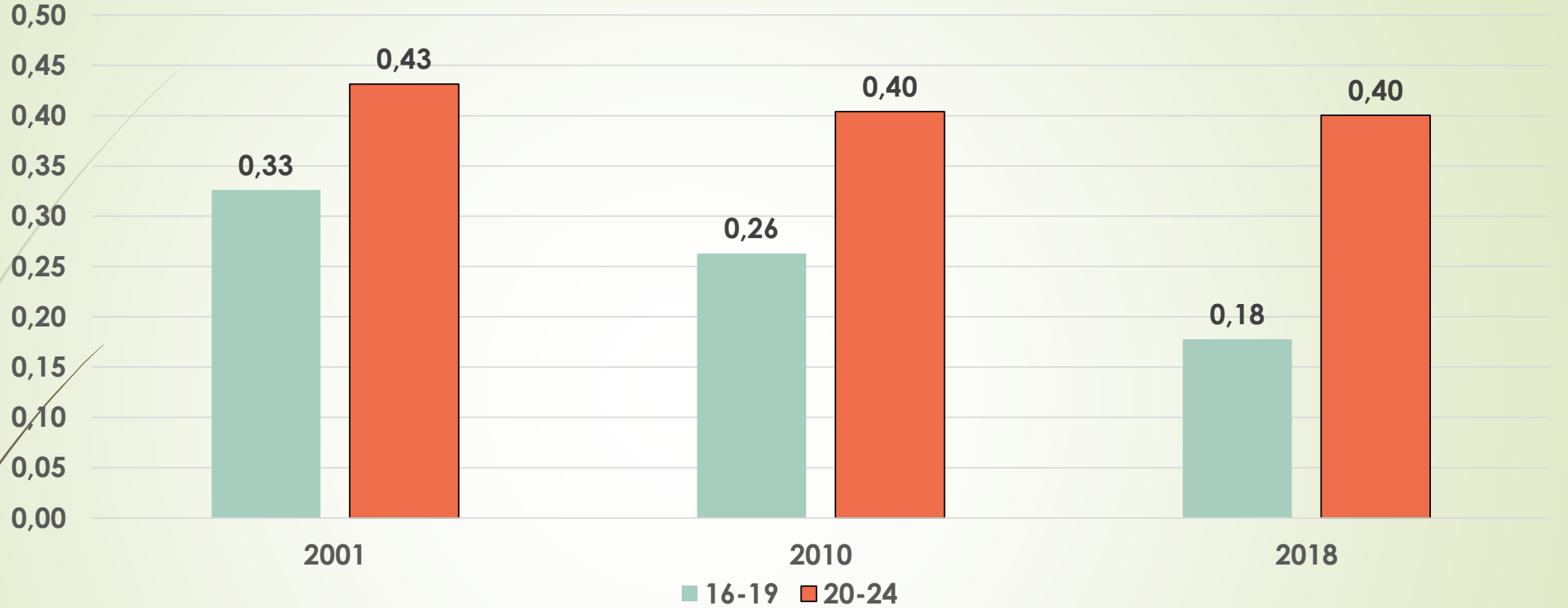
Şekil 4. Türkiye’de 2014 Yılı Eğitim Düzeylerine Göre Fiziksel Ve Cinsel Şiddet Yaygınlığı

Hedef 5.3

Çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme ve kadın sünneti gibi bütün zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması

- **5.3.1.** 15 yaşından önce ve 18 yaşından önce evlenmiş ya da bir birliktelikte olmuş 20-24 yaştaki kadınların oranı
- **5.3.2.** Yaşa göre, kadın sünneti/kesme geçirmiş 15-49 yaş arası kadın ve kızların oranı

Kaynak TÜİK; İstatistiksel Göstergeler

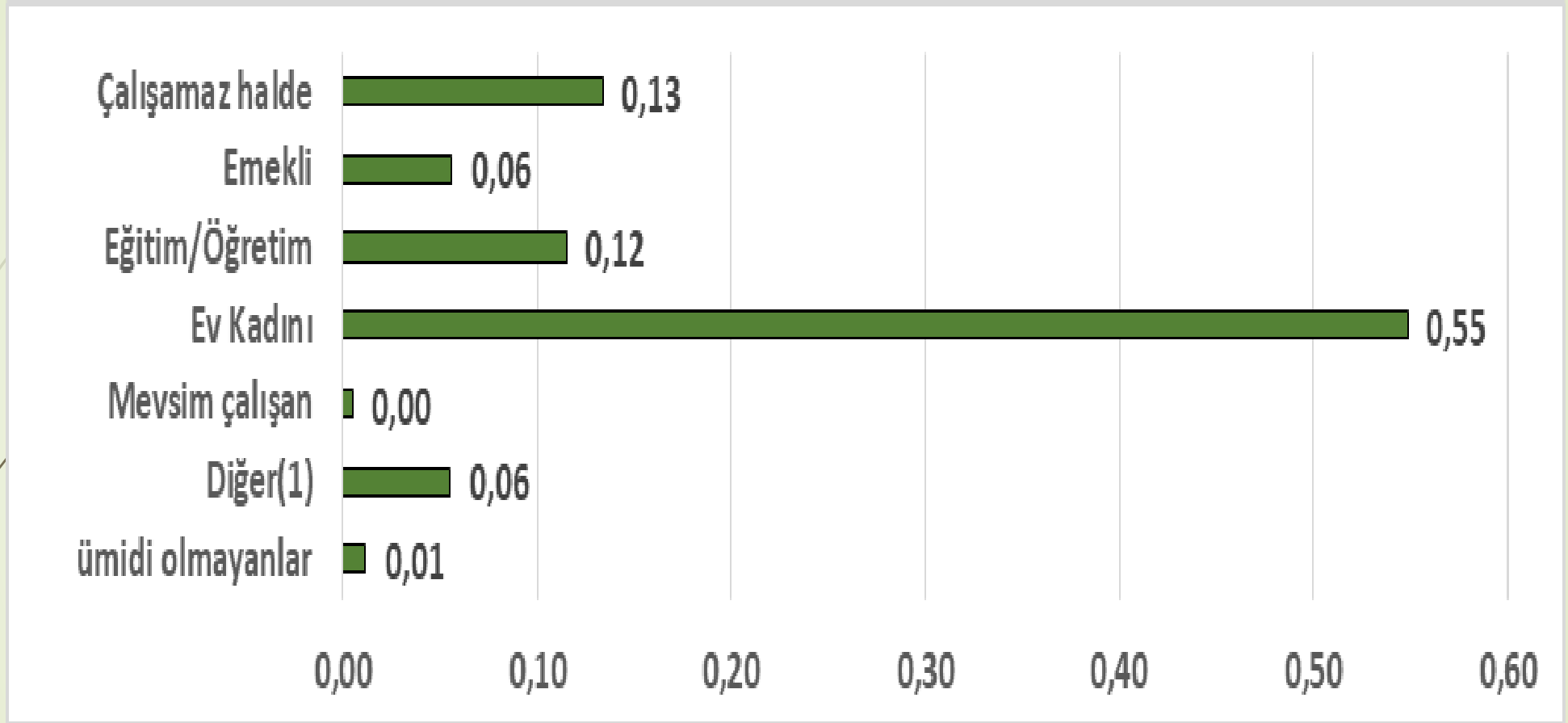
Şekil 5'de Türkiye'de Yaş Gruplarına Göre İlk Defa Evlenenleri

Hedef 5.4

Ücretsiz bakım ve ev işlerinin kamu hizmetleri, altyapı ve sosyal koruma politikalarının sağlanması ve hane ve aile içinde sorumluluğun ulusal açıdan uygun bir biçimde paylaşılmasının geliştirilmesi yoluyla tanınması ve değer görmesi

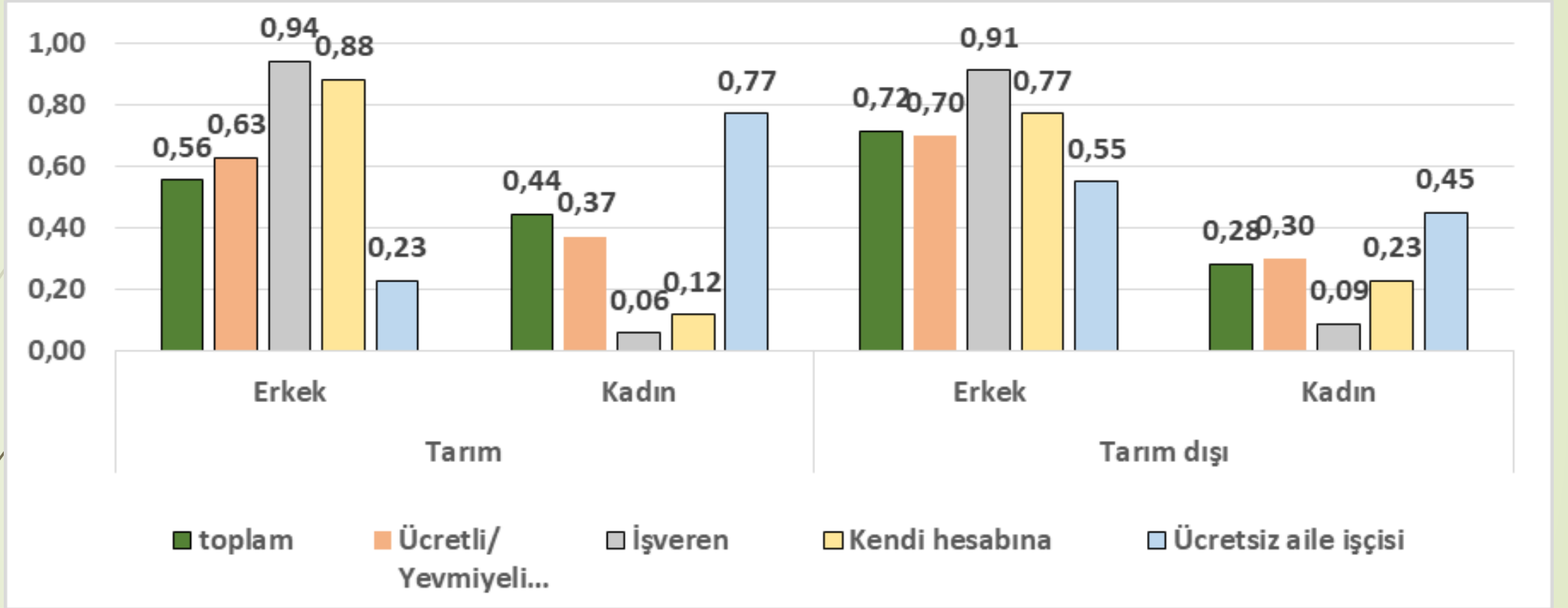
5.4.1. Cinsiyet, yaş ve yere göre ücretsiz ev işleri ve bakıcılık için harcanan zamanın oranı

Kaynak TÜİK; İstatistiksel Göstergeler

Şekil 6 Türkiye 2018 Yılı Kadınların İşgücüne Katılmama Nedenleri

Kaynak TÜİK; İstatistiksel Göstergeler

Şekil 7 Türkiye 2018 Yılı Kadın ve Erkeklerin İşteki Durumuna Göre İstihdam Oranları

Hedef 5.5

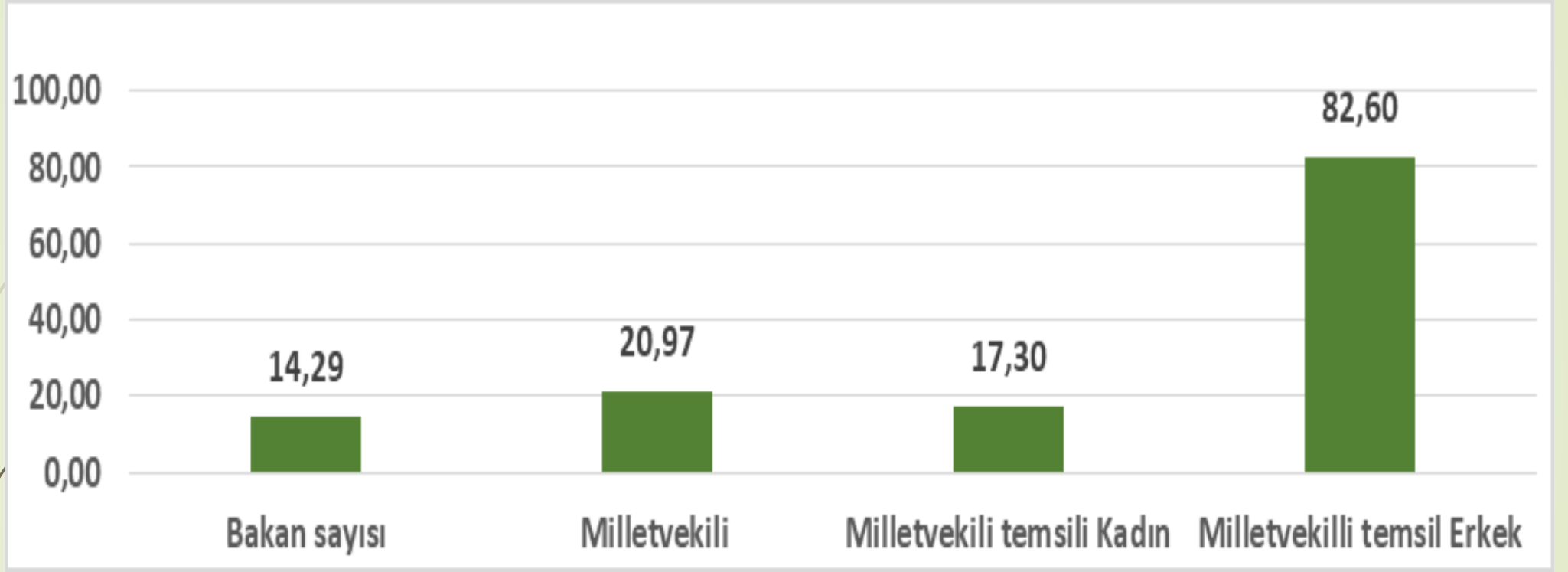
Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin bir biçimde katılımlarının ve kadınlara karar verme mekanizmalarında, her düzeyde lider olabilmeleri için eşit fırsatlar tanınmasının güvence altına alınması

- **5.5.1.** Yerel yönetimler ve ulusal parlamentolardaki kadınların sandalye oranı
- **5.5.2.** Yöneticilik pozisyonlarındaki kadınların oranı

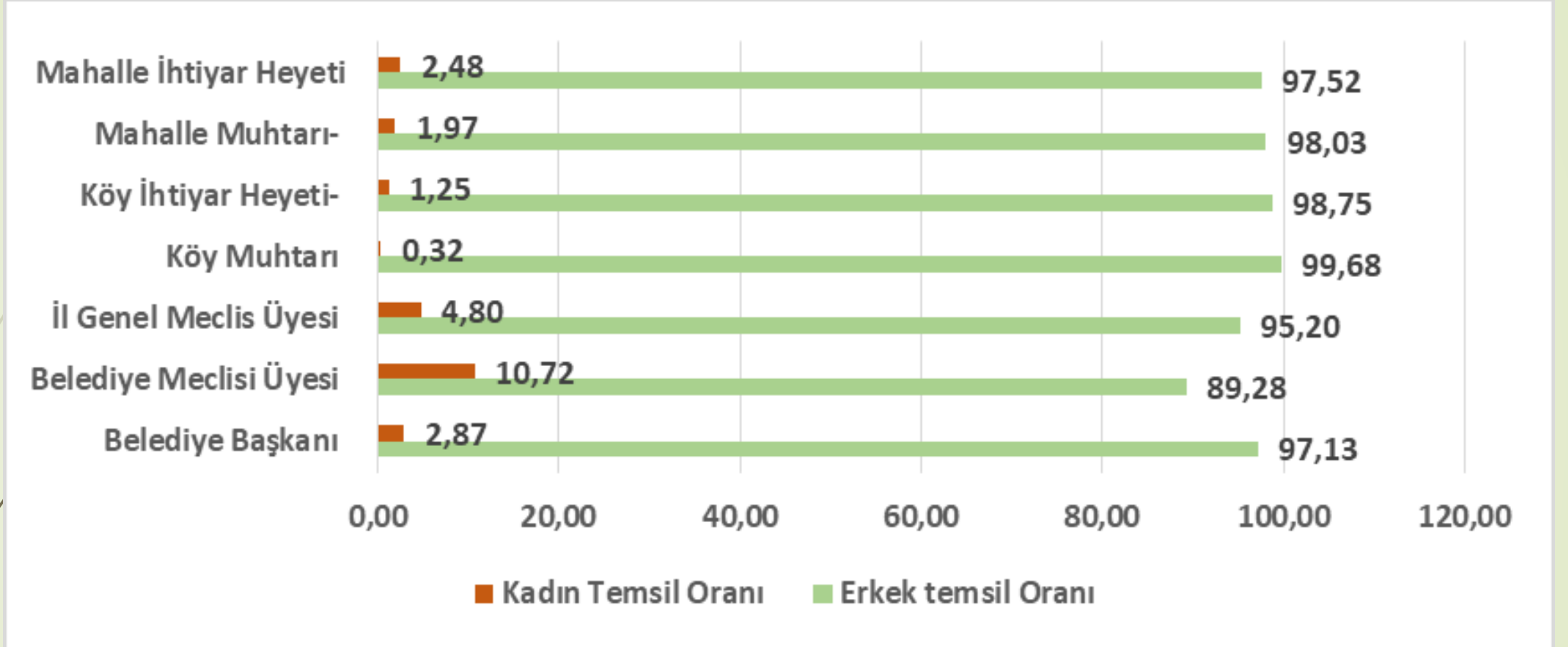
Kadınların siyasette temsiliyetlerinin önünde duran engeller vardır. Bu engeller;

- Geleneksel toplumsal yapısı
- Siyasetin erkek egemen yapısı
- Kadınların teknik bilgi yetersizlikleri
- Kadının toplumsal rollerin bir yansıması olarak siyasal hayatla ilgilenmemesi
- Siyasal partilerin yapıları ve aday belirleme usulleri
- Özgüven eksikliği
- Kadının ekonomik dezavantajları
- Medyada kadın adaylar daha çok kişisel özellikleri değerlendirilmesi
- Ev ve aile içindeki statüsü

Kaynak: TÜİK İstatistiksel Göstergeler Not: Cinsiyet Oranı : (Kadın /Erkek) x100

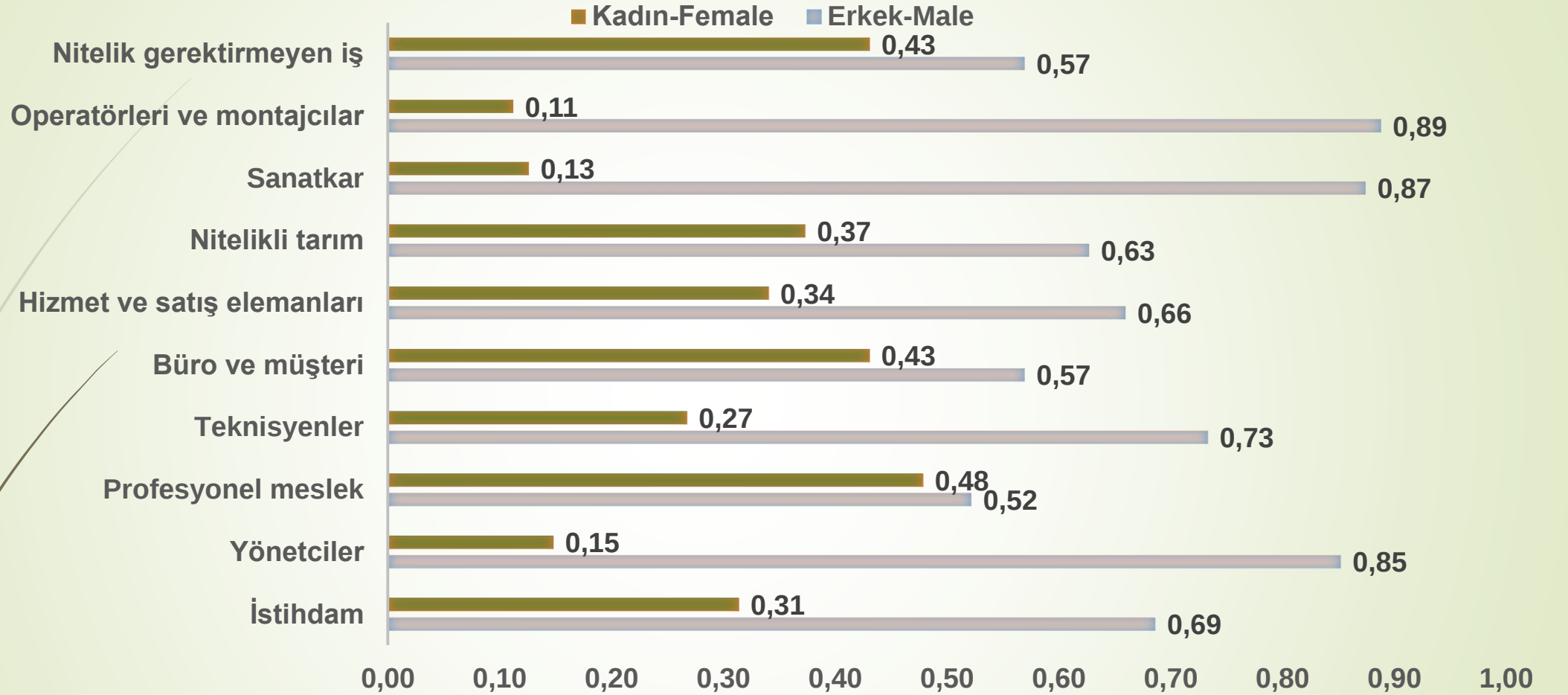
Şekil 8 2018 Yılı Türkiye’de Kadının Siyasetteki Durumu

Kaynak: TÜİK; İstatistiksel Göstergeler

Not: Cinsiyet Oranı: (Kadın /Erkek) x100

Şekil 9 2014 Yılı Yerel Yönetimlerde Kadının Durumu

Kaynak: TÜİK İstatiksel Göstergeler

Şekil 10 2018 Yılı Meslek Grubuna (ISCO 08) Göre İstihdam Edilenler

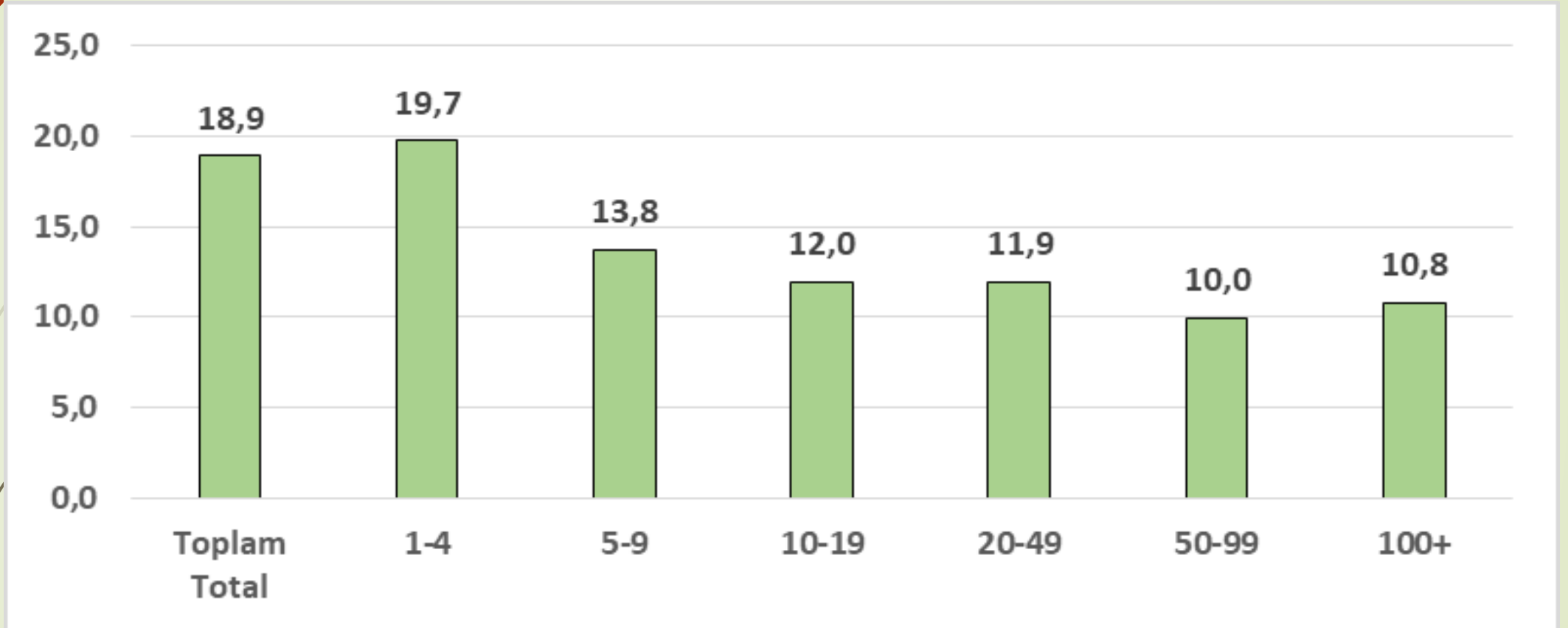
Hedef 5.6

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Programı, Pekin Eylem Platformu ve bunların gözden geçirme konferansları sonucunda ortaya çıkan konferans çıktılarına uygun olarak cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına evrensel erişimin sağlanması

5.6.1. Gebelik önleyici uygulamaların kullanımı, cinsel ilişkileri ve üreme sağlığına ilişkin kendi bilinçli kararlarını veren 15-49 yaş kadınların oranı

5.6.2. 15-49 yaş kadınlara cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin bilgi ve eğitime erişimi kanun ve yönetmeliklerle garanti eden ülkelerin sayısı

Kaynak: TÜİK İstatiksel Göstergeler

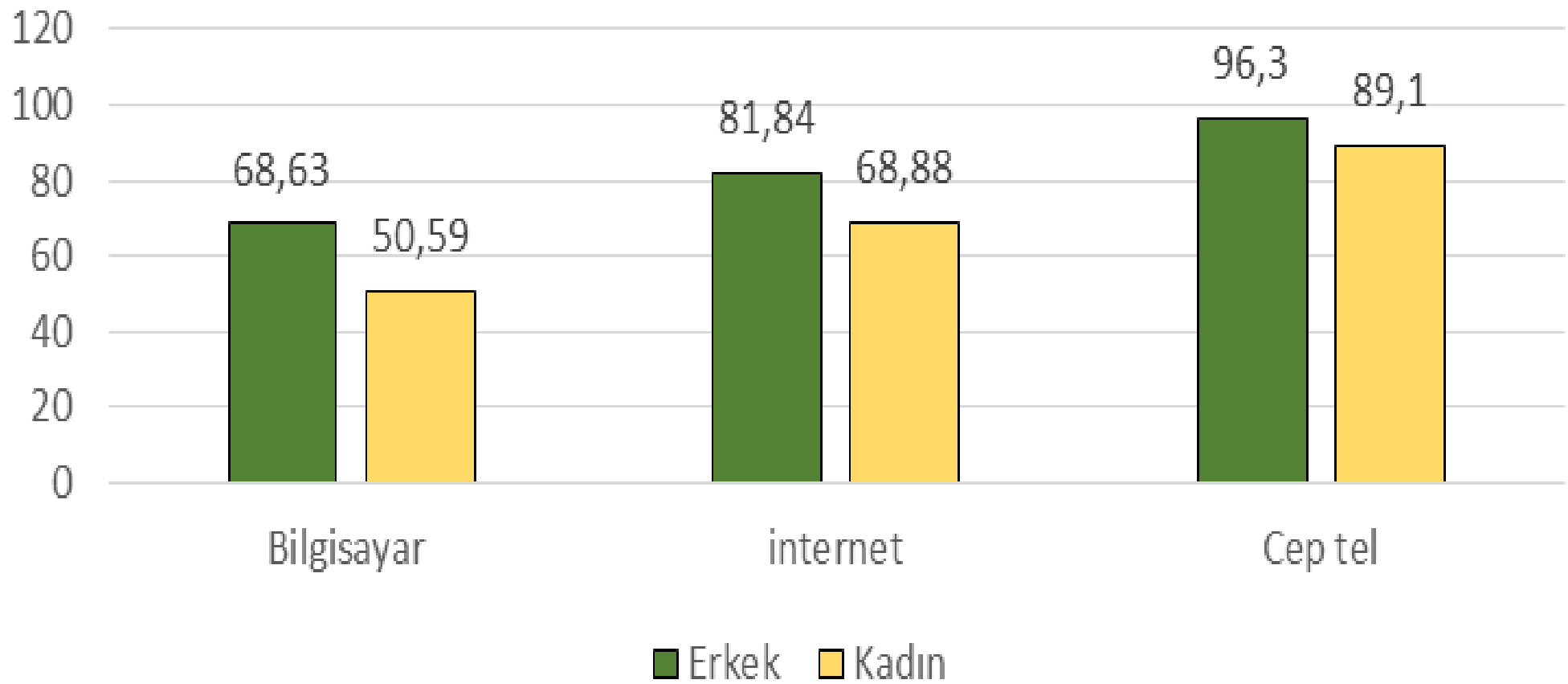
Şekil 11 Büyüklüğüne (ücretli çalışan sayısına) göre sahibi kadın olan ferdi mülkiyet işveren girişimlerin oranı, 2007-2017

Hedef 5.b

Kadınların güçlenmelerinin ilerletilmesi için özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere etkinleştirme teknolojisinin kullanımının geliştirilmesi

5.b.1. Cinsiyete göre cep telefonu sahibi bireylerin oranı

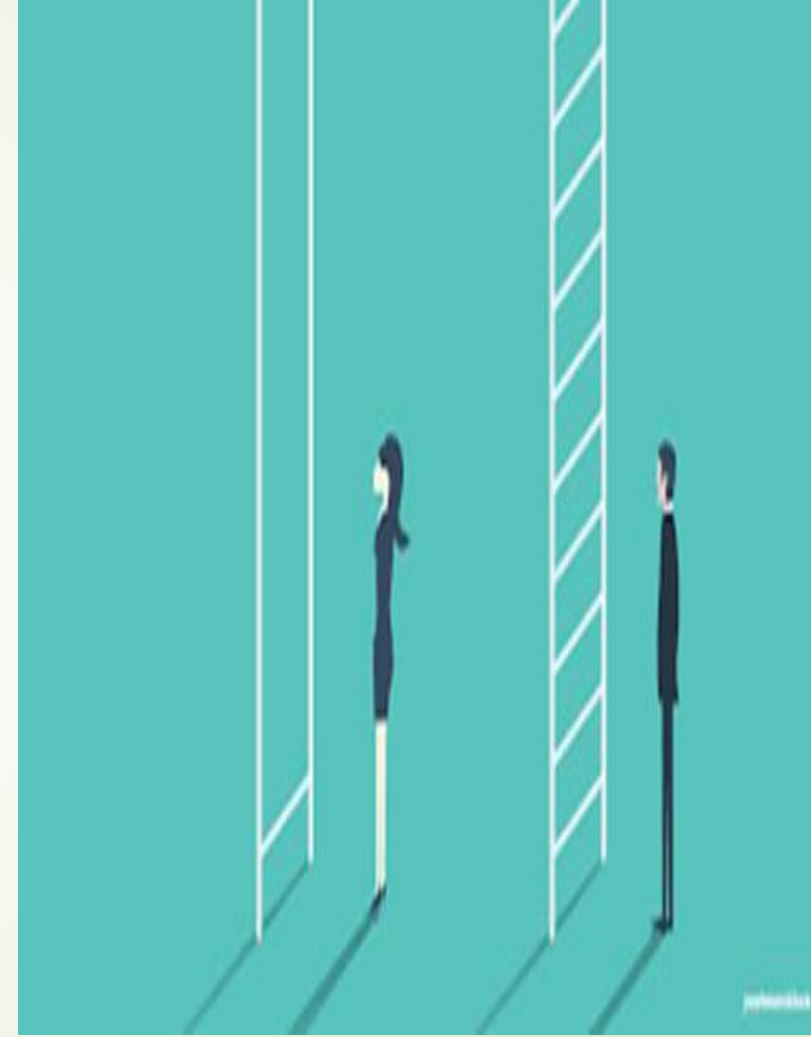
Kaynak: TÜİK İstatiksel Göstergeler

Şekil 11 Bilgisayar İnternet ve Cep telefonu kullanım oranı

Hedef 5.c

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi ve kadınların ve kız çocuklarının her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politikaların ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesi ve güçlendirilmesi

5.c.1. Cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için kamu ödenekleri yapan ve izleme sistemleri olan ülkelerin oranı

- Toplumsal cinsiyetçi rollerde dönüşüm yaratacak yasalar ve düzenlemeler yapabilir (ebeveyn izinleri yasallaşmak, erkeklerin çocuk ve bağımlı bakımında aktif rol almasını sağlayan düzenlemeler)
- Dolaylı ayrımcılıkları minimize edecek düzenlemeler yapabilir
- Kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi (eğitim ve işgücü piyasası) için öncelikli alanlar tespit edilebilir veya erişilebilir kamu istihdam hizmetlerini belirlenebilir ya da eğitim programları planlayabilir. (Bu tür çalışmaları iş kur, belediyeler ve özel kurumlar yapmaktadır. Bu çalışmaları toplum cinsiyet rolleri barındırmayan alanlara yönlendirilmelidir)
- Kadının emeğini görünür kılacak politikalar geliştirilebilir
- Kadına işgücü piyasasında talep yaratılması, kadının kendi yaşamını sürdürebileceği koşulları yaratılması, kadının siyasette yer alması, kadın liderliğini teşvik etmesi ile ilgili politikalar geliştirebilir ve düzenlemeler yapabilir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğini daha ileriye götürecek politikalar geliştirebilir
- Tüm kurum ve kuruluşlarda eşitlik birimlerinin kurulmasına yönelik düzenlemelerin yapılması

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin Hedef 5'in başarıya ulaşmasında yapılacak olan düzenlemelerin, uygulamaların üye olan beledileri yol haritası çizecek şekilde olmalıdır. Ayrıca SKB devlet ve üye beledilerin arasında aracı bir kurum konumunda yer almalıdır.

- Hedef 5 çerçevesinde durum analizi oluşturmak için çalışmalar yapabilir, çalışmalar düzenleyebilir.
- Stratejik planın hazırlanmasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme eğitimleri alabilir ve bu konu da üye beledilerin de katıldığı farkındalık toplantıları düzenleyebilir
- SKB stratejik planını Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe doğrultusunda ve Hedef 5'i temel alarak düzelebilir
- Her üye belediyeye Hedef 5 çerçevesinde eğitimler düzenleyebilir
- Her üye belediyenin Hedef 5 çerçevesinde neler yapabileceklerini çalıştaylar düzenleyerek belirlenmesine destek verebilir
- Her üye belediyenin eşitlik birimi kurulması yönünde çalışmalar başlatabilir veya destekleyebilir
- Eşitlik birimleri için gerekli eğitim programlarına katılabilir ve düzenleyebilir.
- Hedef 5 doğrultusunda Devlet düzeyinde yapılan yasaların, düzenlemelerin üye belediyelere aktarılmasında ve geri dönüşler olarak gelişmesi yönünde devlete önerilerde bulunmada aracı olabilir.

YEREL YÖNETİMLER

- Her belediye ilk adım olarak bünyesinde **eşitlik birimini** kurarak başlamalıdır.
- Eşitlik birimi mevcut olan belediyeler eşitlik biriminin Hedef 5 çerçevesinde çalışıp çalışmadığını kontrol edebilir.
- Stratejik planlar Hedef 5'in hedefleri çerçevesinde tasarlanabilir ve düzenleyebilir. Bunun için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme konularında eğitim alabilirler. Bu konuda halka yönelik bilgilendirici ve farkındalığı artırıcı çalışmalar yapabilirler.
- Hedef 5 doğrultusunda yapılacak faaliyetleri önem sırasına koyarak program düzenleyebilir ve web sayfalarında paylaşabilirler
- Hedef 5'in kapsamını alanlarındaki her mahalleye program düzenleyerek anlatabilir ve geri dönüşümler alabilirler.
- Her belediye Hedef 5 çerçevesindeki iyi ve kötü deneyimlerinin SKB paylaşabilirler.

TEŞEKKÜR EDERİM

Doç. Dr. İnci PARLAKTUNA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İ.İ.B.F., İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

SKB Danışma Kurulu Üyesi

inci.orun60@gmail.com

